

Nationella prov i kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare, kurs C

Uppföljning kurs C – provversion C1, C2 & C3,
2022

Maria Anna Di Lucca, Marie Gustavsson

Inledning

Nationella prov i kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare konstrueras av en grupp vid Institutionen för ämnesdidaktik, Stockholms universitet, hädanefter kallad provgruppen. Syftet med proven är enligt förordning att stödja betygssättningen. De nationella proven kan också bidra till att stärka skolornas kvalitetsarbete genom analyser av provresultaten i relation till uppfyllda betygs- eller bedömningskriterier på skolnivå, huvudmannanivå och på nationell nivå. Det finns inget specificerat datum då de nationella proven ska genomföras eftersom sfi-undervisningen bedrivs under hela året och kurser kan påbörjas och avslutas löpande. De enskilda proven kan således vanligtvis användas under en längre tidsbegränsad period men med ett fast första och ett sista provdatum som anges i sidfoten på varje delprovs förstasida. Utbildningsanordnarna erbjuder i regel prov kontinuerligt under hela året.

I denna rapport behandlas nationella prov C1, C2 och C3 som använts av utbildningsanordnare under 2022, från och med respektive provversions första tillåtna provdatum¹ till och med den 31 december 2022.

Inledningsvis beskrivs hur konstruktionsprocessen ser ut och provets sammansättning, därefter redogörs för hur insamlingen av resultat och lärarenkäter har gått till. Avslutningsvis redovisas och kommenteras resultat från respektive provversion och i samband med detta görs också jämförelser av resultat över tid.

Konstruktionsprocessen för provet

Det praktiska arbetet med att ta fram ett prov sträcker sig över cirka 12 månader och involverar utöver provgruppen och Skolverket även referenslärare och utprövningskolor. All konstruktion utgår från testspecifikationer som preciserar innehåll, format och tidsåtgång. Utveckling av ett prov förutsätter att uppgifter granskas och utvärderas kontinuerligt under framtagningsprocessen av personer med relevant utbildning och erfarenhet och därför är referensgrupper knutna till proven.

Referensgrupperna som är knutna till de nationella proven i sfi består till största del av erfarna lärare i kommunal vuxenutbildning runtom i landet, men även aktiva forskare inom ämnet svenska som andraspråk och medarbetare på Nationellt centrum för svenska som andraspråk ingår i grupperna. Referensgruppens uppgift är att i olika skeenden i konstruktionsprocessen granska och utvärdera proven men också att delta i bedömning av elevexempel liksom i processen att fastställa kravgränser för provbetyg.

En viktig del i processen att ta fram nya provversioner är utprövning och samtliga delprov prövas ut i sin helhet enligt samma rutiner som vid genomförande av ordinarie prov. Utprövningen genomförs för delprov Höra och Läsa i två omgångar. Delprov Skriva och delprov Tala genomförs löpande under provens konstruktionsprocess.

Utprövningsresultaten för de receptiva delproven Höra och Läsa bearbetas statistiskt och analyser från den första utprövningen används tillsammans med kvalitativa analyser som stöd i arbetet med att välja, utveckla och bearbeta uppgifter. Analyserna

¹ Första tillåtna provdatum var 2022-01-17 för prov C1, 2022-04-25 för prov C2 och 2022-10-24 för prov C3. Samtliga tre provversioner har en användningstid på tre år fr. o. m. första tillåtna provdatum, vilket innebär t. o. m. 2025-01-17 för C1, respektive 2025-04-25 för C2 och 2025-10-24 för C3.

från den större utprovningen används för att fastställa den slutgiltiga sammansättningen av uppgifter som ska ingå i provversionen, vilket görs av provgruppen tillsammans med provansvarig från Skolverket. Samtidigt väljs elevtexter från utprovningen av delprov Skriva ut och ett bedörmöte hålls där lärare tillsammans med provgruppen bedömer ett antal texter. Bedömningarna från bedörmötet används för att ta fram kravgränser och kommenterade elevlösningar för olika betygsnivåer för delprovet. När samtliga delprov har fastställts och instruktioner för genomförande och övrig information till lärare är färdigskrivna layoutas provet. Därefter genomförs en kravgränssättning av de receptiva delproven och kravgränser fastslås för delproven Läs och Höra. För delprov Tala finns kommenterade elevlösningar för olika betygsnivåer i bedömningsstödet Samtal på gång.

Provets sammansättning

Provkonstruktionen utgår från kursplanen för kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (SKOLF5, 2017:19) av vilken framgår att grunden för bedömningen ska vara elevens förmåga att använda det svenska språket på ett begripligt sätt och för olika syften i vardags-, samhälls-, studie- och arbetsliv med en given progression mellan kurserna. Det innebär att på kurs B förväntas eleven kunna hantera ett enkelt språk i vardagliga situationer medan eleven på kurs D förväntas hantera ett mer komplext språk inom fler domäner. Kursplanen utgår från en kommunikativ, funktionell, syn på språk vilket innebär att man utgår från att all språkanvändning sker i ett visst syfte och i en viss social kontext (Ahlgren m.fl. 2016). För att kunna göra relevanta och adekvata språkliga val i förhållande till olika sociala och kommunikativa situationer behöver språkanvändaren ha kunskap om såväl det språkliga systemet som kunskap om hur systemet används. Föresatsen är att provuppgifterna ska vara så autentiska som möjligt, det vill säga att de ska vara utformade så att de liknar uppgifter som var och en kan ställas inför i sitt dagliga liv.

De nationella proven för sfi prövar färdigheterna: hörförståelse, läsförståelse, muntlig interaktion och produktion samt skriftlig produktion, uppdelade i fyra delprov. Dessa speglar de fem kunskapsområden som finns beskrivna i kursplanen.

Delprov Tala

I delprov Tala prövas muntlig interaktion och produktion vilket för kurs C avser förmågan att med viss anpassning till syfte och samtalspartner, med ett enkelt och begripligt språk, tala och delta i enkla samtal om bekanta ämnen som eleven kan möta i vanliga situationer i vardags-, samhälls-, studie- och arbetsliv. Vidare prövas förmågan att relativt självständigt berätta, beskriva, framföra enkla råd och instruktioner samt framföra och efterfråga åsikter, tankar och information. Uppgifterna behandlar exempelvis utbildning, arbete, boende, familj/vänner, intressen/aktiviteter och konsumtion.

Delprov Tala för kurs C består av två uppgifter. En uppgift fokuserar på muntlig produktion och genomförs enskilt med samtalsledaren som stöd och den andra uppgiften fokuserar på muntlig interaktion och genomförs tillsammans med en annan elev som samtalspartner.

Delprov Skriva

I delprov Skriva för kurs C prövas förmågan att för olika syften och med viss anpassning till syfte och mottagare skriva enkla texter för att kommunicera i vanliga situationer som eleven kan ställas inför i vardags-, samhälls-, studie- och arbetsliv. Vidare prövas förmågan att skriva enkla, sammanhängande och begripliga texter som kan vara berättande, beskrivande och/eller förklarande där erfarenheter, information, intryck och åsikter förmedlas med viss anpassning till syfte och mottagare. De ämnen som eleven förväntas klara av att skriva om ryms inom domänerna vardags-, samhälls-, studie- och arbetsliv och rör exempelvis utbildning, arbete, boende, familj/vänner, intressen/aktiviteter och konsumtion.

Skriftlig färdighet för kurs C prövas i en uppgift där eleven uppmanas skriva en enkel text som kan vara berättande, beskrivande och/eller förklarande.

Delprov Höra

I delprov Höra för kurs C prövas elevens förmåga att förstå tydligt, enkelt tal i vanliga situationer i vardags-, samhälls-, studie- och arbetsliv.

I delprovet förekommer en variation av enkla, det vill säga korta och tydliga, talade texter om bekanta ämnen som eleven kan möta i vanliga situationer i vardags-, samhälls-, studie- och arbetsliv. Delprovet innehåller till största del informella texter men även texter av mer formell karaktär förekommer. Texterna kan till exempel vara uttalanden där några personer berättar om ett intresse eller beskriver en aktivitet/händelse, eller en längre monologisk talad text där någon återger en händelse/ett händelseförlopp. Det kan vidare röra sig om samtal mellan två bekanta eller obekanta personer. Andra talade texter kan exempelvis vara nyheter, allmänna och personliga meddelanden och instruktioner.

För att lösa uppgifterna i delprovet ska eleven kunna uppfatta tydligt uttryckt information och visa sin förståelse genom att till exempel svara på frågor om när, var och hur ofta något sker samt vad någon gör och vem som gör något. Eleven ska också kunna uppfatta ett mer övergripande innehåll i talade texter där sambanden framgår tydligt och där nyckelord och -fraser återfinns i olika delar av texten, och till exempel svara på frågor om vad något handlar om, vad någon tycker, vad personerna i ett samtal kommer överens om eller i vilket ärende en person ringer. Dessutom krävs att eleven kan hantera konkurrerande information som förekommer i text och frågornas svarsalternativ.

I proven för kurs C är hörförståelsen samlad i en del, delprov Höra. Antalet deluppgifter som ingår i delprovet är 24 i prov C1, 23 i prov C2 och 21 i prov C3.

Delprov Läsa

I delprov Läsa för kurs C prövas elevens förmåga att läsa och förstå enkla texter i vanliga situationer i vardags-, samhälls-, studie- och arbetsliv.

I delprov Läsa förekommer en variation av enkla, det vill säga korta och tydliga, texter om bekanta ämnen som eleven kan möta i vanliga situationer i vardags-, samhälls-, studie- och arbetsliv. Det kan till stor del vara informella texter men även texter av mer formell karaktär som innehåller information och instruktioner, till exempel

meddelanden, annonser, tabeller och diagram. Det kan vidare röra sig om berättande och beskrivande texter, till exempel tidningsartiklar, texter i sociala medier, intervjuer och personliga uttalanden samt mejl och sms.

För att lösa uppgifterna i delprovet ska eleven kunna uppfatta enkel och tydligt uttryckt information, både i löpande och icke-löpande text, och visa sin förståelse genom att till exempel svara på frågor om när, var och hur ofta något sker samt vad någon gör och vem som gör något. Eleven ska också kunna uppfatta ett mer övergripande innehåll i texter där sambanden framgår tydligt och där nyckelord och -fraser återfinns i olika delar av texten. Eleven visar då sin förståelse genom att till exempel svara på frågor om vad någon vill eller gör, vad någon tycker och varför personen tycker så, vad som händer och varför något händer. Eleven visar även sin förståelse genom att para ihop rubriker eller ord med en mening eller ett textstycke. Därutöver ska eleven kunna lösa uppgifter som kräver förståelse av textuella och innehållsliga samband, exempelvis i uppgifter som går ut på att sammanfoga en fråga och ett svar i en intervju eller att välja rätt ord som innehållsligt passar in i en löpande text. För att lösa uppgifterna i delprovet krävs dessutom att eleven kan hantera konkurrerande information som förekommer i text och svarsalternativ.

I proven för kurs C är läsförståelsen fördelad på två provdelar, Läsa A och Läsa B. Antalet deluppgifter som ingår i delprovet är 38 i prov C1, 39 i prov C12 och 38 i C13.

Utprovning

Som nämnts tidigare är utprovningen av delproven en viktig del i processen med att ta fram nya provversioner och samtliga delprov prövas ut i sin helhet enligt samma rutiner som vid genomförande av ordinarie prov. Utprovning av delproven som ingår i provversionerna C1, C2 och C3 genomfördes under åren 2021–2022.

Uppgifterna i delprov Tala för samtliga tre provversioner består av återanvända uppgifter och de prövades på cirka 12 elever vardera under respektive provversions utprovningsperioder under 2021 och 2022. Också de uppgifterna prövades på elever från samtliga tre studievägar.

Utprovningar av delprov Skriva genomfördes under 2021 på 45 elever för prov C1 och på 42 elever för C2. Delprov Skriva för prov C3 prövades under 2022 på 49 elever. För samtliga tre provversioner prövades delprovet på elever från på samtliga studievägar, studieväg 1, 2 och 3.

För prov C1 gäller att 48 elever deltog i en första utprovning av delprov Höra och delprov Läsa i februari 2021. Efter revidering prövades uppgifterna av ytterligare 165 elever under april till juni 2021. Delprov Höra och delprov Läsa för prov C2 prövades i en första omgång på 48 elever i juni 2021. Ytterligare 196 elever deltog i en andra utprovning av delproven under november 2021. Delprov Höra och delprov Läsa för prov C3 prövades i en första omgång på 69 elever under februari 2022. I den andra utprovningssomgången under april och maj 2022 deltog 189 elever. Utprovningarna hade geografisk spridning i landet och eleverna kom huvudsakligen från studieväg 2 och 3 (cirka 80 procent för C1; cirka 90 % för C2; omkring 90 % för C3). Övriga deltagare kom från studieväg 1. Vid utprovningen av C1 och C2 var majoriteten av eleverna som deltog från studieväg 3 och för C3 var gruppen studerande från studieväg 2 störst.

Insamling

För att kunna följa upp elevernas kunskaper i förhållande till kunskapskraven i svensk skola, för forskning och för utveckling av de nationella proven, samlas provresultat in från genomförda nationella prov. Lärare skickar in provresultat för två insamlingar. Den ena insamlingen gäller rapportering av delprovresultat och provbetyg för samtliga elever i alla skolor. Insamlingen är en del av Sveriges officiella statistik och görs av Statistiska centralbyrån (SCB). Uppgifterna lämnas in till SCB från huvudmännen eller direkt från skolenheterna.

Den andra insamlingen görs för att provgruppen ska ha möjlighet att analysera och vidareutveckla proven. Anordnare ombeds därför att skicka in genomförda prov från var femte elev tillsammans med berörda elevers bakgrundsuppgifter direkt till provkonstruktören. I samband med denna insamling ombeds lärare även att fylla i en enkät där de får utvärdera det genomförda provet. I enkäterna får lärarna svara på frågor om innehåll, svårighetsgrad, tid för genomförande, i hur hög grad bedömningsprotokoll och elevexempel har fungerat som stöd vid bedömning och hur lärarna på den aktuella skolan organiserar bedömning och sambedömning.

Insamlingen av resultat och enkäter hos provkonstruktören pågår under en ettårsperiod från och med första provdatum.

Provresultat med kommentarer

Elever som genomfört proven för kurs C i relation till utbildningsbakgrund

Kurs C finns på tre olika studievägar och kursen kan alltså vara både nybörjarkurs på studieväg 3 och fortsättningskurs på studieväg 1 och studieväg 2. Utformningen av kurserna för de olika studievägarna kan se olika ut men mål och betygskriterier är desamma. Proven för kurs C ges således till elever från samtliga tre studievägar.

Tabell 1. Andel elever som genomfört de nationella proven C10–C19; C1–C3 på riksnivå 2016–2022 i procent kategoriserat efter skolbakgrund (Skolverket 2016, 2017, 2018, 2019, 2021, 2022)

	NP10 2016	NP11 2017	NP12 2018	NP13 2018	NP14 2019	NP15 2019	NP16 ht 2021	NP18 ht 2021	NP19 ht 2021	NP1 2022	NP2 2022	NP3 2022
0–3 år	3,1	3,1	3,5	4,5	4,5	4,3	7,5	6,0	8,3	7,4	6,3	7,4
4–6 år	5,1	4,5	5,0	6,0	6,0	5,7	5,6	8,1	8,2	5,8	5,5	4,6
7–9 år	12,5	13,6	13,2	14,9	13,5	13,5	12,0	13,9	12,1	9,6	9,8	9,4
10–12 år	26,8	27,7	25,5	25,5	25,2	26,0	20,5	24,0	19,6	19,8	19,9	18,7
13 år +	46,1	45,2	45,0	42,9	43,8	44,4	38,3	38,0	35,2	44,4	42,7	43,0
Okänd	6,5	5,8	7,7	6,2	7,0	6,1	16,2	10,0	16,7	13,0	15,8	17,3
n	8732	5136	6305	3238	5682	3086	1264	1156	1132	9295	6146	1774

n = antal prov i urvalet från den nationella statistiken för angivet år.

Tabell 1 visar andelen elever som har genomfört de nationella proven C10 2016 – C3 2022 på riksnivå 2016–2022 kategoriserat efter skolbakgrund. Tabellen visar även det totala antalet elever som har genomfört respektive provversion under angivet år eller termin. Notera att endast resultat från ett år redovisas för varje provversion samtidigt

som användningstiden för en provversion som regel sträcker sig över flera år. Således redovisas endast ett urval av resultaten på riksnivå för respektive provversion.

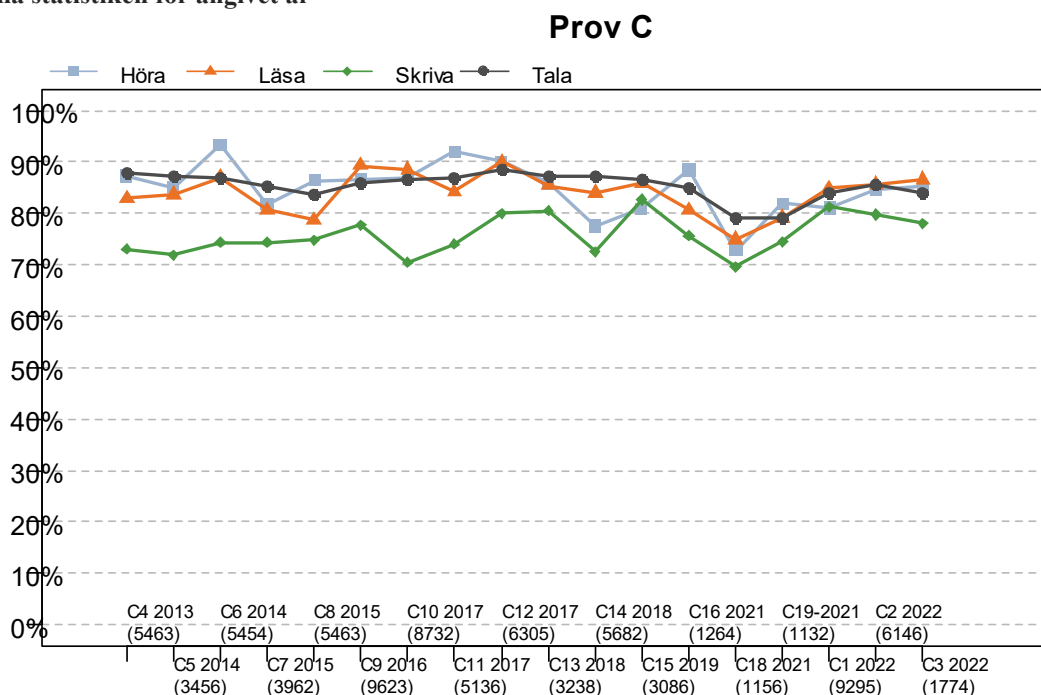
Skolverket sammanställer och redovisar resultat för de nationella proven per kalenderår. Då de olika provversionerna har sitt första provdatum vid olika tidpunkter under året, inverkar det på antalet genomförda prov för respektive provversion i tabellen så att de provversioner som ges ut sent på året har ett lägre antal genomförda prov än de som ges ut tidigt. Exempelvis gavs C1 ut i januari 2022 medan C2 och C3 gavs ut i april respektive oktober samma år, vilket förklarar att antalet genomförda prov för C3 är lägre än för C1 och C2.²

Av tabellen framgår att grupperna med 10–12 års skolbakgrund och 13 års skolbakgrund eller mer utgjort de största elevgrupperna vid genomförandet av samtliga prov för kurs C och att fördelningen mellan utbildningsgrupper har varit ungefär densamma över tid. Observera att andelen i kategorin *okänd* studiebakgrund ökar från prov C16 och framåt.

Resultat på nationell nivå

I detta avsnitt redovisas delprovsresultat för provversionerna C4 2013 – C3 2022 i SCB:s insamling på nationell nivå.

Diagram 1 – Andel elever som uppnått kraven per delprov, inom parentes antal prov i urvalet från den nationella statistiken för angivet år



² Notera också att då proven delvis var inställda under 2020 och 2021 för NP 16 och NP 18 finns endast data från höstterminen 2021 för dessa provversioner. Av samma skäl finns endast underlag för provversion 19 från höstterminen 2021. Antalet genomförda prov som redovisas för de versionerna är därför avsevärt lägre än för tidigare provversioner.

Diagrammet ovan visar andelen elever på riksnivå som uppnår kraven per delprov, provversion och år. På grund av Covid 19-pandemin och de restriktioner som då gällde i samhället utgick prov C17. Resultaten från C16, C18 och C19 fanns på grund av Covid 19-pandemin endast tillgängliga från hösten 2021 och urvalet är därför begränsat och avsevärt mindre än för tidigare provversioner. Därför bör dessa resultat tolkas med försiktighet. Resultaten under och efter Covid 19-pandemin diskuteras vidare i uppföljningens avslutning.

Av diagrammet framgår att delprov Skriva har haft det lägsta resultatet jämfört med de andra delproven, med en variation mellan 70 och cirka 80 procent av eleverna som uppnår kraven för delprovet. Proven som genomfördes under pandemin har ett resultat för delprovet som ligger i den lägre delen av spannet. För provversionerna C1-C3 ökar sedan andelen som uppnår kraven och ligger där runt 80 procent.

Delprov Tala är det delprov som haft det mest stabila resultatet över tid. Sett över tid uppnår mellan cirka 85 och 90 procent av eleverna kraven för delprovet. För provversionerna C18 och C19 som genomfördes under Covid 19-pandemin sjunker dock resultatet till lite knappt 80 procent. För provversionerna C1, C2 och C3 ökar andelen elever som når kraven för delprovet till runt 85 procent, vilket är i linje med resultaten innan pandemin.

Delprov Höra har för samtliga år innan Covid 19-pandemin haft ett resultat som legat mellan 80 och 90 procent, undantaget prov C11 där resultatet steg över 90 procent och i prov C14 där resultatet sjönk en bit under 80 procent. Prov C18, som genomfördes under pandemin, har dock ett lägre resultat än övriga provversioner. Andelen elever som når kraven för delprovet ligger där på drygt 70 procent. Därefter har resultaten vänt uppåt igen. Andelen elever som uppnår kraven för Höra ligger nu åter i linje med resultaten för det stora flertalet prov som genomfördes innan pandemin, strax över 80 procent för prov C1 och runt 85 procent för både C2 och C3.

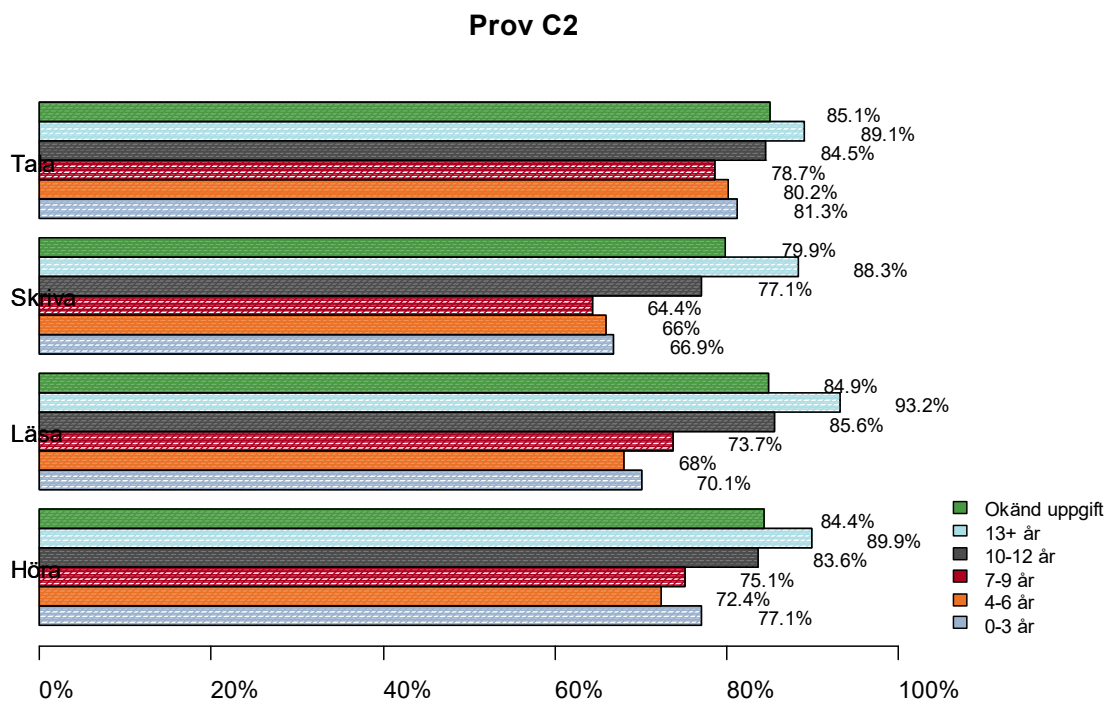
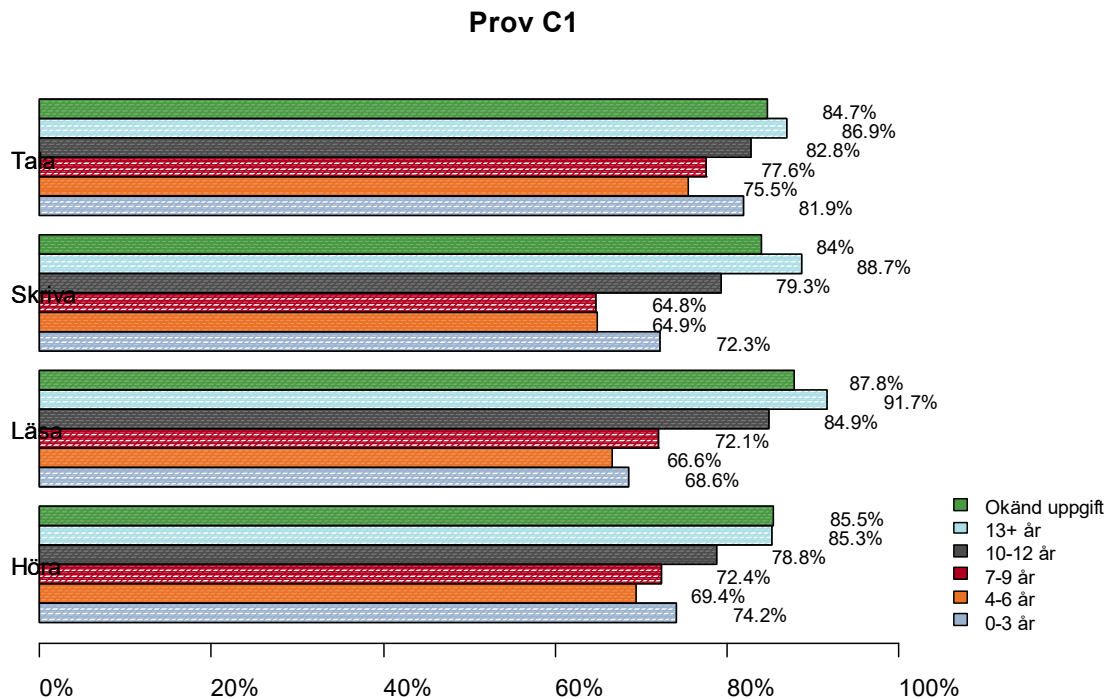
Andelen elever som uppnår kraven för delprov Läsa har över tid legat mellan 80 och 90 procent. Under Covid 19-pandemin kan vi för resultaten på prov C18 se en sjunkande andel elever som uppnår kraven för delprovet för att sedan öka till cirka 80 procent för prov C19. För provversionerna C1, C2 och C3 ökar andelen elever som uppnår kraven ytterligare och ligger stabilt kring 85 procent, vilket är i linje med de provversioner som gavs ut närmast innan pandemin.

Sammanfattningsvis har alltså resultaten för samtliga delprov i C1, C2 och C3 ökat något efter det vikande resultaten för de prov som gavs ut under Covid 19-pandemin.

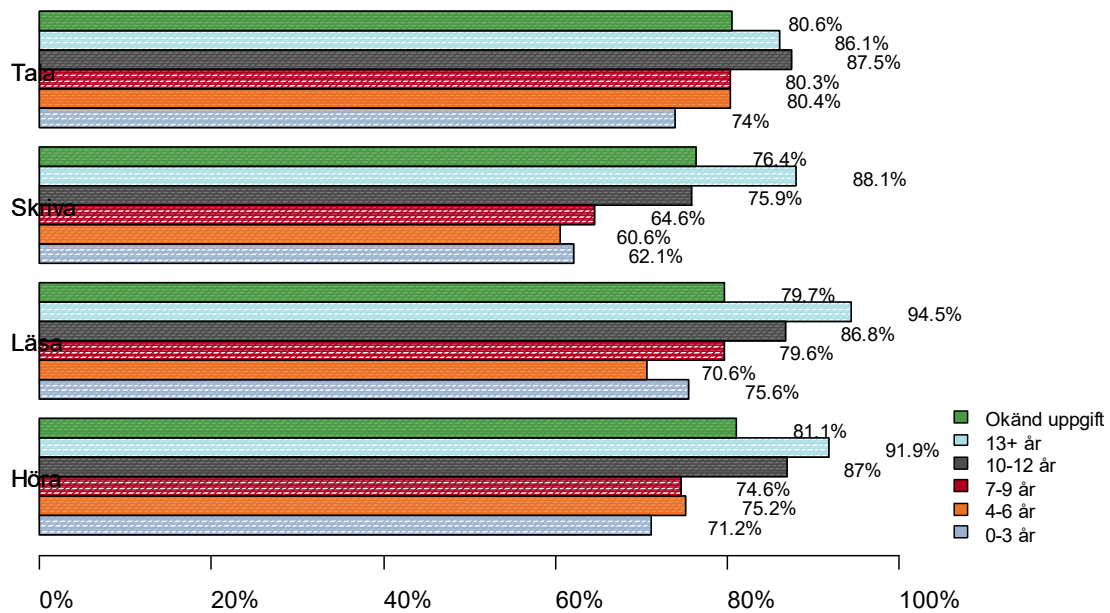
Resultat på nationell nivå utifrån utbildningsbakgrund

I diagrammen nedan redovisas andelen elever per delprov som når kraven för respektive delprov under insamlingsperioden 2022, uppdelat på elevernas utbildningsbakgrund.

Diagram 2–4. Andel som uppnått kraven per delprov på nationell nivå per delprov, kategoriserat efter skolbakgrund



Prov C3



Resultatet som framgår av diagrammen ovan ligger i linje med den bild som tecknats i tidigare uppföljningsrapporter, som har visat ett samband mellan längre utbildningsbakgrund och högre resultat. Elever med tio eller fler års skolbakgrund tenderar att få ett högre resultat än övriga elever. Det gäller framförallt delprov Läsa och delprov Skriva. Samma samband brukar finnas även för delprov Höra, men där brukar skillnaderna vara mindre framträdande. För delprov Tala brukar skillnaderna i resultat mellan utbildningsgrupper vara mycket små. Resultaten på de olika delproven för elever utifrån utbildningsbakgrund ger en liknande bild för provversionerna C1, C2 och C3 som för tidigare provversioner. Dock utmärker sig resultatet på delproven i samtliga tre provversioner för gruppen med 0–3 års utbildningsbakgrund mot hur det oftast sett ut. För prov C1, C2 och C3 uppnår en större andel av eleverna i gruppen med 0–3 års utbildningsbakgrund kraven för delproven än för många tidigare provversioner. Det gäller framförallt för delprov Läsa och delprov Skriva.

Sambandet mellan elevernas utbildningsbakgrund och resultat på de olika delproven liknar de resultat som har uppmärksammats även i andra storskaliga språktest, se exempelvis en nyligen publicerad rapport från ALTE (Carlsen m.fl., 2023).

Provgruppens insamling av prov och enkätresultat med kommentarer

Som nämnts ovan samlar provgruppen in ett urval genomförda prov för att kunna utvärdera och utveckla proven. Insamlingen gör det möjligt för provgruppen att följa upp resultat på uppgiftsnivå och på så sätt kunna analysera avvikelser eller trender för proven. Dessutom ombeds lärare att svara på en lärarenkät till varje provversion.

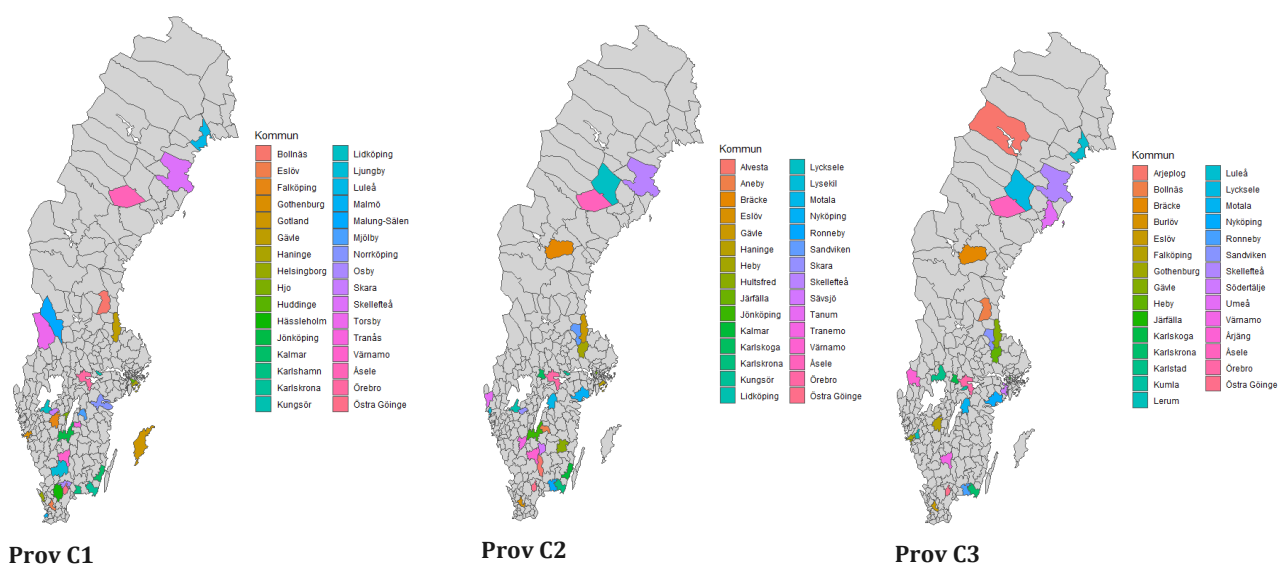
Inskickade prov

Antalet inskickade prov till konstruktören är 54 för prov C1, 185 för prov C2 och 137 för C3. Provgruppen använder det inskickade materialet för fortsatt analys av uppgifter och elevprestationer i det löpande arbetet med utveckling av proven. Då antalet inskickade prov tenderar att vara lågt i förhållande till antalet genomförda prov under insamlingsperioden, redovisas inte någon analys på uppgiftsnivå i den här rapporten.

Enkätresultat med kommentarer

Provgruppen vill rikta ett stort tack till de lärare som svarat på enkäten till proven. 42 svar på enkäten har inkommit för prov C1 från 32 olika kommuner. Lika många svar har inkommit för prov C2, men då från 30 olika kommuner. För C3 har 49 svar skickats in från 30 olika kommuner. I figur 1–3 nedan framgår vilka kommuner som skickat in svar på lärarenkäten till konstruktören.

Figur1-3. Kommuner som skickat in svar på lärarenkäten för provversionerna C1-C3 2022



I enkäten som hör till proven har lärarna bland annat fått svara på frågor innehållet i delproven, frågor om i vilken utsträckning man har haft hjälp av bedömningsanvisningar och elevexempel till de produktiva delproven Tala och Skriva, om proven som helhet är ett stöd för betygssättning på kursen, samt frågor om hur väl elevernas resultat på delproven överensstämmer med lärarens bedömning av elevernas övriga prestationer på kursen. Lärarna har även möjlighet att lämna kommentarer på provversionerna när de svarar på enkäten. En del av resultaten presenteras nedan, men observera att det låga antalet svar och kommentarer i enkäterna gör att det är svårt att dra några säkra slutsatser och urskilja mer generella tendenser.³

³ Resultatet redovisas på enhetsnivå under förutsättning att minst fem svar lämnas. Vid färre än fem svar finns risk att röja enskilda personers identitet. De öppna kommentarerna i enkäterna är frivilliga. De flesta lärare väljer dock att endast kryssa i de fasta svarsalternativen i enkäten.

Provet som stöd för betygssättning

Lärarna som svarat på enkäten har haft stöd av provet och delproven vid betygssättningen. I enkäten fick man ta ställning till påståendet "Provet som helhet är ett stöd för betygssättningen på kursen" och välja bland svaren "instämmer helt", "till stor del" eller "inte alls". En majoritet av lärarna instämmer helt eller till stor del med påståendet (56,1 respektive 31,7 procent för C1; 35,7 respektive 45,2 procent för C2; 55,3 respektive 27,7 procent för C3). För C2 är andelen som instämmer helt lägre än andelen som instämmer till viss del.

Elevernas resultat på delproven och övriga prestationer på kursen

I enkäten fick lärarna även ange hur väl man anser att elevernas resultat på delproven överensstämmer med elevernas övriga prestationer på kursen för den färdighet som testas i delprovet. Man fick välja bland svaren "i hög grad", "i ganska hög grad" och "i ganska låg grad".

Majoriteten av lärarna anger här i hög respektive i ganska hög grad för samtliga färdigheter. För delprov Höra: 31,7 respektive 43,9 procent för C1; 38,1 respektive 38,1 procent för C2; 39,6 respektive 33,3 procent för C3.

För delprov Läsa: 39 respektive 46,3 procent för C1; 53,4 respektive 23,1 procent för C2; 45,6 respektive 23,9 procent för C3.

För delprov Skriva: 39,2 respektive 46,3 procent för delprov C1; 48,8 respektive 23,3 procent för C2 och 46,8 respektive 31,9 för C3.

För delprov Tala: 41,5 respektive 51,2 procent för C1; 38,1 respektive 40,5 procent för C2 och 44,7 respektive 36,2 procent för C3.

Observera att andelen som anger "Kan ej svara" på frågorna om överensstämmelsen mellan elevernas resultat på delproven och elevernas övriga prestationer på kursen ligger mellan cirka 15 och 20 procent för C2 och mellan 10 och 20 procent för C3.

Lärares synpunkter på delprov Höra

Lärarna fick även ange om man anser att innehållet generellt i delprov Höra är "bra", "acceptabelt" eller "mindre bra". Det stora flertalet lärare anser att innehållet i delprovet är bra eller acceptabelt i samtliga tre provversioner (63,4 respektive 17,1 procent för C1; 67,4 respektive 13,9 procent för C2; 74,5 respektive 10,6 procent för C3. Observera att omkring 15 procent för samtliga tre provversioner anger "kan ej svara"). Att lärarna anser att innehållet är rimligt speglas delvis i lärarnas kommentarer. Samtidigt kommenterar flera att delprov Höra i C1, C2 och C3 upplevts som svårt av en deras elever, och ibland också av lärarna själva. Det förekommer både kommentarer som lyfter fram att sammansättningen av uppgifter är bra och kommentarer som är mer kritiska till innehållet i uppgifterna. Ett urval kommentarer i enkäten kring delprov Höra följer här:

- Generellt verkade HÖRA varit svår om jag ser till resultatet. (C1)
- Bra svårighetsgrad. (C1)
- Innehållet kändes inte autentiskt, utan som om det var hämtat från en fantasivärld. (C2)

- Höra låg på hög svårighetsnivå. (C2)
- Lagom nivå. Blandade uppgifter. (C3)
- Något för svårt. (C3)
- Ett mycket tydligt prov i avseende vad det mäter. Det har en tydlig koppling till kursplanen med återberättade händelser, beskrivande, samtal och korta nyheter. Det blir också tydligt vad provet inte mäter. (C3)

Lärares synpunkter på delprov Läsa

På frågan om man anser att innehållet generellt i delprov Läsa är "bra", "acceptabelt" eller "mindre bra" svarar en majoritet av lärarna bra eller acceptabelt, (75,6 respektive 12,2 procent för C1; 74,4 respektive 16,3 procent för C2; 68,1 respektive 6,4 procent för C3). Kommentarererna kring delprov Läsa är överlag positiva. Bland kommentarererna finns både de som anser att tiden för delprovet är för kort och de som anser att tiden istället är för lång. Det finns även skilda åsikter om svårighetsgraden hos delprovet där några lärare anser att det är för lätt medan andra lärare anser att det är för svårt. Några kommentarer rör uppgiften med en tidningsartikel, som man menar tar lång tid och är svår för elever på studieväg ett. Nedan följer ett urval kommentarer som speglar variationen i åsikterna kring delprov Läsa:

- Uppgiften där de skulle leta information från olika "lappar" var svår men relevant. Speciellt viktigt nu när den nya betygsskalan inte ger en fingervisning om HUR BRA eleven klarat provet. (C1)
- Jag tycker att texterna var för lätta. (C1)
- Det ligger alltid en lång uppgift som första och jag anser att det missgynnar elever med lägre utbildningsbakgrund pga att den uppgiften tar så lång tid i förhållande till hur många poäng den ger. (C1)
- Det är mycket läsa mellan raderna och man förutsätter att de kan specifika uttryck. För kurs C är nivån för hög. (C2)
- Jag upplever att läsa är i lättaste laget. (C2)
- Bra variation i uppgifter. (C3)
- Långa texter, tiden räcker inte. (C3)
- Tiden räckte till mycket väl och några texter var väldigt enkla för nästan alla elever (stv 2). (C3)

Lärares synpunkter på delprov Skriva

En klar majoritet av lärarna är positiva till skrivuppgifternas innehåll. I enkäten fick man ange om man anser att skrivuppgifternas innehåll är "bra", "acceptabelt" eller "mindre bra". En majoritet av lärarna anser här att skrivuppgifternas innehåll är bra eller acceptabelt (78,0 respektive 14,6 procent för C1; 76,4 respektive 8,5 procent för C2; 74,5 respektive 8,5 procent för C3). Många av kommentarererna kring skrivuppgifterna är också positiva. Samtidigt kommenterar några lärare att skrivuppgifterna är för enkla och andra lärare att uppgifterna är för svåra. Några påpekar att man saknar krav på preteritum i skrivuppgifterna. Andra kommentarer menar att uppgiften ger förutsättningar för eleverna att visa vad de kan blandas medan menar det motsatta, att uppgiften inte skapar de förutsättningarna. Bland synpunkterna kring skrivuppgiften i C1 anmärker flera på den sista punkten i instruktionen till skrivuppgiften. Man för fram att det kan vara otydligt för eleverna att de ska skriva om den punkten och att flera elever missat att göra det. Några lyfter att kontexten i skrivuppgiften till C3 kan vara svår att relatera till för vissa elevgrupper. Nedan ges ett urval kommentarer som speglar

variationen bland åsikterna kring delprov Skriva (av sekretesskäl kan dock inte enskilda kommentarer som rör specifikt innehåll i uppgifterna återges):

- Det var en bra uppgift som alla kan relatera till och som ger utrymme för eleverna att svara utifrån egna erfarenheter. Instruktionen var tydlig och det blev ingen "kuggfråga" utan eleverna fick möjlighet att visa vad de kan. (C1)
- Det blir lätt så att eleverna återanvänder de ord som står i uppgiften och skriver en text som grundar sig på redan skrivna formuleringar i mejlet. Det kan vara svårt att komma åt om eleven kan producera texten själv på egen hand. (C1)
- Enkel och tydlig instruktion som alla kunde ta till sig på ett enkelt sätt. (C2)
- Det borde vara en uppgift där elevens förmåga att använda preteritum visas. (C2)
- Roligt att det var en berättande text. (C2)
- Lätt uppgift. (C3)
- Lite svårare än vanligt bedömer jag. (C3)
- Uppgiften känns relevant. Bra frågor att svara på i uppgiften. (C3)
- Inget krav på preteritum – varför? (C3)

Lärarna fick också svara på frågor om materialet i häftet Bedömningsanvisningar som hör till bedömning av delprov Skriva. Av svaren framgår att man har haft hjälp av materialet. Lärarna fick bland annat ta ställning till om man haft "god", "viss" eller "ingen" hjälp av elevlösningarna med tillhörande bedömningskommentarer och en majoritet anger att man har haft god eller viss hjälp av dessa (74,4 respektive 12,2 procent för C1; 54,8 respektive 28,6 procent för C2; 65,2 respektive 23,9 procent för C3). Man fick även ta ställning till om man anser att bedömningarna av elevlösningarna var "för stränga", "rimliga" eller "för milda". De flesta anser att bedömningarna är rimliga (75,6 procent för C1; 51,1 procent för C2; 74,5 procent för C3). Samtidigt är det fler lärare som anser att bedömningarna är för milda, än de som anser att bedömningarna är för stränga (för C1 12,2 anger procent "för milda"; för C2 och C3 anger 37,2 procent respektive 12,8 procent det samma). Trots att majoriteten av lärarna anser att bedömningarna är rimliga handlar huvudparten av kommentarerna som rör bedömningarna i lärarmaterialet om att man anser att elevtexterna i lärarmaterialet till provet är för mildt bedömda. Några önskar en större variation av texter bland elevexemplen. Nedan ges ett urval av lärarnas kommentarer:

- Mycket intressant att sätta sig in i elevexemplen. De var till mycket god hjälp vid bedömningen. Vi såg skillnad i bedömningen nu jämfört med tidigare kursmål. (C1)
- Vi upplever att fokus ligger på begripligheten i de skrivna texterna, inte lika stor vikt vid grammatik och korrekthet. (C1)
- Vi upplevde att bedömningarna var "snällare" än tidigare, att fler fel var accepterade både med grammatik skriftspråksregler samt textbindning. (C2)
- Exempeltexterna var för enkla och korta. Nivån på de godkända texterna motsvarade inte förväntningarna som vi hade i lärarylaget. (C2)
- Bedömningar av elevlösningar var jättebra för att det passar nivån som eleven förväntas att nå. (C3)
- Jag saknar exempel på korta men funktionella texter. Även långa texter med brister men där eleven tar risker. (C3)
- Överlag för mild bedömning av stavning. (C3)

Lärares synpunkter på delprov Tala

På frågan i enkäten om man anser att uppgifterna i delprov Tala är ”bra”, ”acceptabla” eller ”mindre bra” svarar en majoritet av lärarna att de är bra eller acceptabla (78,5 respektive 9,8 procent för C1; 52,4 respektive 28,6 procent för C2; 47,9 respektive 25,0 procent för C3). Förutom kommentarer om att innehåll och uppgifter är bra, finns även de som menar att vissa uppgifter är för svåra för eleverna att prata om, eller att det är svårt att tala tillräckligt länge om ämnet. I flera kommentarer efterfrågas också en större variation mellan uppgifterna. Nedan följer ett urval kommentarer som speglar variationen i åsikter kring delprov Tala:

- Bra, relevanta uppgifter, bra variation. (C1)
- För få uppgifter. Vi vill ha fler ämnen att prata om. (C1)
- De enskilda uppgifterna var alla bra. (C2)
- Uppgifterna var likvärdiga. (C2)
- Jag tycker att det var lite svåra ämnen att tala om. (C2)
- Önskar mer variation på uppgifterna. (C2)
- Eleverna tyckte att det var enkelt. (C3)
- Några uppgifter var mindre bra för våra elever. (C3)
- Ämnena var svåra, några var det svårt att prata om den tid som behövs. (C3)

Vad gäller materialet i häftet Bedömningsanvisningar som hör till bedömning av delprov Tala, har en majoritet av lärarna haft god eller viss hjälp av bedömningsmatrisen och kommentar till bedömning av delprov Tala (70,3 respektive 17,1 procent för C1; 48,8 respektive 27,9 procent för C2; 66,7 respektive 20,8 procent för C3). Några lärare kommenterar matrisen för de enskilda uppgifterna och tycker att det är förvirrande att interaktion ska bedömas där, samtidigt som andra lärare lyfter att de tycker att bedömningsmatriserna är bra. På frågan om i vilken utsträckning lärarna haft hjälp av materialet i det betygstödande bedömningsstödet Samtal på gång vid bedömning av de egna elevernas prestationer på delprovet har mellan cirka 40 och 50 procent angett ”Kan ej svara” i enkäten. Flera av lärarnas kommentarer tyder på att en möjlig förklaring eller delförklaring till detta kan vara att det nya, uppdaterade bedömningsstödet Samtal på gång, gavs ut först under hösten 2022. Ytterligare några kommenterar att man haft svårt att få tillgång till materialet. Dessutom efterfrågar några lärare exempel på samtal som inte når kraven för uppgiften. Nedan följer ett urval som speglar kommentarerna kring Samtal på gång och övrigt material som hör till bedömning av delprov Tala i provet:

- Vi väntar på det nya Samtal på gång. (C1)
- Jag har ej tillgång till materialet. Behöver få access av rektor. (C1)
- Bättre bedömningsmatris än tidigare. (C1)
- Förvirrande och otydlig formulering när det står ”samtalspartner” under interaktion i enskild uppgift. (C1)
- Samtal på gång har jag använt tidigare, men finns det en ny version? (C2)
- Underlättar mycket för att göra en korrekt bedömning. (om Samtal på gång, C2)
- Det var förenklat sedan tidigare år, mer lättöverskådligt. (C2)
- Vi önskade ha intalade exempel på en fil som motsvarar både godkända lösningar och icke godkända. Det var svårt att veta vilken nivå man skulle lägga sig på för godkänt. I momentet skriva finns ju dessa exempellösningar. (C2)
- Har ej inlogg sedan man flyttade från Bedömningsportalen. (C3)

Avslutning

I de två föregående uppföljningsrapporterna behandlades provversionerna C16, C18 och C19, som alla gavs ut under Covid 19-pandemin. Resultaten på nationell nivå visar att en lägre andel elever nådde upp till kraven för delproven i de prov som genomfördes under pandemin. I den här uppföljningsrapporten, som behandlar provversionerna C1, C2 och C3 som genomfördes under 2022, ser vi att resultaten vänder uppåt och att andelen elever som uppnår kraven för delproven ligger nu åter ligger i linje med de provversioner som genomfördes närmast före Covid 19-pandemin.

Skolverket (2020a, 2020b, 2021a, 2021b) har i flera undersökningar följt upp vilka effekter Covid 19-pandemin har haft på undervisning och elevernas studieresultat inom sfi. Under hösten 2021 genomförde Skolverket (2021b) en enkätundersökning bland samtliga huvudmän inom kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare runt om i Sverige. Utifrån intervjuerna framgår att så många som 90 procent av de svarande huvudmännen bedömde att det hade skett ett kunskapsstapp inom sfi under pandemin, varav nästan 40 procent av huvudmännen bedömde att det i stor utsträckning hade skett ett kunskapsstapp. I linje med huvudmännens uppfattningar kan man se att andelen elever som avslutat en kurs med godkänt betyg är lägre under och efter pandemin än innan pandemin 2017 (65%), 2018 (63%), 2020 (51%), 2021 (52%), 2022 (50%) (Skolverkets.se/statistik). Elevernas resultat på de nationella proven för kurs C under pandemin stödjer huvudmännens uppfattning om ett kunskapsstapp inom sfi och pekar likt kursbetygen för perioden på en nedåtgående trend i elevernas resultat. Resultaten för C1, C2 och C3 2022 som behandlas i denna uppföljningsrapport visar dock att studieresultaten på de nationella proven nu ligger i linje med resultaten på proven innan pandemin.

Tidigare uppföljningsrapporter har visat ett samband mellan lång utbildningsbakgrund och höga resultat på delproven. Samma bild framträder för provversionerna C1, C2 och C3.

Av inskickade svar i lärarenkäten framgår att lärarna har haft stöd av proven vid bedömning och betygssättning samt att elevernas resultat oftast ligger i linje med hur de har presterat tidigare på kursen, men med vissa variationer för delproven och provversionerna. En majoritet av de lärare som svarat uppskattar innehållet i delproven och lärarna anser att svårighetsnivån i stort är lagom. Bland kommentarerna lyfts både positiva och negativa aspekter av provet fram. Vidare kommenterar vissa lärare att enskilda delprov eller uppgifter är allt för svåra medan andra lärare kommenterar att samma delprov och uppgifter har varit för lätta.

Bland de kommentarer från lärarna som utmärker sig är de som menar att delprov Höra i C1, C2 och C3 är svårt och att delprov Höra har blivit svårare än i tidigare provversioner. Av resultaten för Höra i det totala antalet genomförda prov under 2022 ges dock inget starkt stöd för att det skulle ha blivit svårare för eleverna att uppnå kraven för delprovet. Andra kommentarer som utmärker sig rör bedömningarna av elevexemplen till delprov Skriva i provversionerna. En majoritet av lärarna anser att bedömningarna i läromaterialet är rimliga, men många av kommentarerna i enkäten handlar om att man anser att bedömningarna är för milda i C1, C2 och C3. Andelen elever som nått kraven för delprov Skriva i dessa tre prov ligger dock i nivå med resultaten för proven precis innan pandemin.

Ett flertal kommentarer från lärarna efterfrågar det nya betygsstödjande bedömningsmaterialet Samtal på gång, som hör till proven men som gavs ut först under hösten 2022. Flera kommenterar också att man haft svårigheter med att få tillgång till materialet efter att det publicerats. Ytterligare andra har haft tekniska problem vid uppspelning av filmerna i materialet.

I den här uppföljningsrapporten görs ingen analys på uppgiftsnivå, men provgruppen kommer att gå vidare med en fördjupad analys av insamlade resultat i arbetet med att utveckla proven och säkerställa provens kvalitet.

Provgruppen vill rikta ett tack till de lärare som svarat på enkäten. Antalet inskickade prov och lärarenkäter till provgruppen är dock fortsatt relativt lågt för flera av provversionerna. Detta inverkar negativt på provgruppens möjlighet att följa upp och analysera resultat på uppgiftsnivå, vilket är av stor vikt för att kunna säkra kvaliteten hos provet och följa upp avvikelser i resultat på nationell nivå. Det gör det också svårt för provgruppen att på ett systematiskt sätt följa upp lärares åsikter om och uppfattningar av provet. Provgruppen vill därför skicka med en vädjan till alla skolor om att skicka in prov och att svara på lärarenkäter.

Referenser

Ahlgren, K., Lindberg, I., Olofsson, M., Rydell, M. (2016). Teoretisk modell för bedömning av vuxnas andraspråksutveckling med fokus på kommunikation i vardags-, samhälls- och arbetsliv. På internet:

https://www.su.se/polopoly_fs/1.662710.1688120480!/menu/standard/file/Teoretisk%20modell%20för%20bedömning%20SFI%202016.pdf

Carlsen H.C., Rocca L., Machetti, S. 2023. Uneven language profiles & differentiated language requirements - recommendations for test developers, policy makers and employers. ALTE LAMI report. På internet:

https://www.alte.org/resources/Documents/Carlsen_Rocca_Machetti_2023_ALTE%20LAMI%20Uneven%20profiles%20report.pdf

Skolverket (2020a). *Huvudmän om påverkan av coronapandemin. Insamling 2020- 04-16*. Skolverket. Stockholm.

Skolverket (2020b). *Lägesbild av situationen i gymnasieskolan med anledning av covid-19-pandemin. Insamling 21–25 september*. Skolverket. Stockholm.

Skolverket (2021c). *Covid-19-pandemins påverkan på skolväsendet. Delredovisning 3*. Skolverket. Stockholm.

Skolverket (2021b) *Covid-19-pandemins påverkan på skolväsendet, Delredovisning 4 – Tema komvux*. Diarienummer: 2020:1056. Skolverket. Stockholm.